

xia era una *statio* del Sud de Gàllia, segons l'Itin. Antoní i la *Tabula Peutingeriana* (que Holder localitza a <Bel>caire. Em sembla clar que tant KRAKS- com KRIKS-, en qualitat de variants apofòniques, eren la resposta celto-galla del britònic comú KRIH- > ky. ⁵ *crych* i bretó mj. *crech* «frisé, crépu», bret. *kriz* 'arruga', germans cèltics del ll. CRISPUS 'cresp', com ja veié Holder.

Família antroponímica molt més representada, i ja des d'antic. CRAXUS en una inscr. de Bordeus (Jullian), ¹⁰ *Craxius* en una del Gard, *Craxius* en una del distr. Chambéry i una de Ginebra, *Craxius* a Vaison-la-Romaine (Vauclusa); un *Craxa* NP m. en inscr. de Nîmes. (Holder, s. v.). Més testimonis de *Crixus* en el *TbLL*, i més de *Craxsius*, *Craxo*, *Κρασσω* i *Κρασσι-* ¹⁵ *xvo* d'inscrs. de Gàllia, aplegats per Whatmough (*Dial. of Anc. Gaul*, pp. 68, 120, no sense les seves aventurades pensades etimològiques). Encara s'hi pot afegir algun altre descendent de *CRIXIACO- en el Sud de França (Skok, § 475); el suís-al. *Grissach* (c^o de ²⁰ Neufchâtel), i una dotzena de *Cressy/Crécy* escampats ped Nord de França.

No tinguem, doncs, cap escrípol, a descartar el lligam que suggereix *AlcM* per a *Creixell* amb el NP llatí CRASSUS, -SSIUS que no explicaria -ell i en tot cas ²⁵ hauria pogut servir per a *Creixà* però no pas per a *Creixell* ni *Cressillieu*.

Altres NLL i noms catalans etc. és molt més dubtós que entrin en cap mesura en aquell grup. «Torren-te de *ipsa Crexa*» en doc. de 1074 (CCandí, *Mi. Hi.* ³⁰ *Cat.* II, 22), afr. O. de Montclar, que pel S. afr. amb *Monte Blisano* (= Montbrió de la Marca, Conca de Barberà): el fem. induïx a relacionar amb *greixes*, var. de *créixens*. El cognom *Cresci/Cresce* italià (crec del Nord), segons Flechia (*Mem. Accad. Lincei* 1878, ³⁵ 611) seria deriv. del verb *crescere*, potser del nomin. CRESCENS, segons fets que troba a Toscana. Hi ha un cogn. cat. *Creix* que no goso assegurar que vingui d'Itàlia si és cert que està arrelat en 5 p. dispersos pel NE. i S. del Princ. on el troba *AlcM*.⁴ ¿O té això res ⁴⁰ a veure amb el famós i il·lustre nom judaïc nostre *Cresques*? (cf. quelcom de semblant a França: Lebel, *NPP fr.*, p. 122).

¹ Segons un opuscle sobre els centres religiosos i comunicacions de la diòcesi de Girona, degut a Mn. Joan Carreres i Mn. S. Batalla, de la Seu gironina (p. 36). — ² *AlcM* només registra un cogn. *Creixans*, a 3 p. del NE.; i *DAG.* només *Créixens*; si no és aquell el mal accentuat, seria el pl. de *Creixà*. ³ Per a més testimonis d'aquests sufixos en NPP ⁵⁰ cèltics i mots romànics residuais del cèltic, vegeu *PVArGa* 562a39, 562b9-21, 563a1-5; *DECH* II, 34b58-60, 35a23-31. — ⁴ Nom d'un insigne personatge («toça-ferro!»); davant del qual i d'ell mateix em féu menjar el cònsol la truita que aquest m'ha- ⁵⁵ via portat, un dia 14 anys enrere [ara ja bastants més] en cert soterrani de Barcelona.

Creixens, Bini, V. vol. I, 118 *Creixent, Bini*. V. vol. I, 118-119

CREIXENTURRI

Agregat del municipi de Camprodon (Ripollès), a l'esquerra del Ter.

PRON. MOD.: *krəʃantúri*, oït per Casac. a Camprodon (c. 1920); *ʃəntúri*, oït per JCor. a Sant Aniol (10-II-1932).

DOC. ANT. *Graxanturi* a. 904 (*Alsium, Nomenclátor*, p. 133); *Cresxenturi* a. 953 (ibid.); *Cressenturi* a. 1017 (ibid.); *Par. de Grexeturio* i *de Grexenturio* a. 1069 (ibid.); *Par. Sti. Christophori de Crexenturio* a. 1362 (ibid.); *Grexenturi* a. 1359 (*CoDoACA* XII, 94); *Creixenturri*, partida de baptisme de la parròquia de Camprodon del 30-I-1957 (comunicació de l'erudit Mn. Julià Pascual a JCor.).

HOMONIMS. *Graxanturr*, NL antic prop de Bellver de Cerdanya, documentat l'a. 981 (i *Graxantur* a. 1098) (Serra, *Pinós i Mataplana* III, 278; 276-82). *Mansum de Grassantul*, en unes afrontacions al N. de Caborriu de Bellver, en un document de l'a. 1118 (Pon-sich, *Top.*, 153).

ETIM. D'un mot pre-romà KRAKSANTOS 'gripau o mena de batraci', potser d'origen sorotàptic més que cèltic, compost amb la terminació ibero-bascoïde -URI 'poble'. És a dir, *Creixenturri* té el sentit de 'poblet dels gripaus', fent referència als grans bassals plens de granotes que sovint es produeixen quan les aigües del Ter inunden els prats del poble (cf. *DECat* IV, 602b35-45; 604a7-21).¹ J. F. C.

¹ La forma popular moderna *Xenturri*, resulta d'una dissimilació que convertí *Crexenturri* en *Ca-Xenturri*, que popularment s'ha interpretat com a compost de *Ca(sa)*.

CREMAL

Pont de Cremal, damunt el riu de Núria, a l'entrada de les gorges, en el terme de Queralbs (Ripollès) (Torras, *Ribes*, p. 86.27).

DOC. ANT. En unes afrontacions de Prats de Balaguer, que apareixen en un document de l'any 962 (que sembla falsificat), hi apareix el NL *Kermalo*, on potser es tracta del Cremal de Queralbs (Abadal, *Eixalada*, p. 192).

DERIVATS. *Roc dās kərmalés*, partida del terme de Mentet (Conflent) (XXIV, 33).

krəmāl, cingle i cortical cap a la Conca del Bescany, en el terme de la Presta (Vallespir) (XXIV, 83).

Els Cremadells, veïnat del terme de Sant Llorenç de Cerdans (Vallespir). L'any 1168 trobem documentat un *manso de Credmales* i una *borda de Cremadels* (Alart, *RLR* III, 298).

ETIM. La referència antiga *Kermalo* és la que ens dóna una pista guiadora per establir l'etimologia de *Cremal*: possiblement ha de derivar de *quer mal* 'penyal de mala petja'. És possible que algun d'aquests NLL hagi sofert contaminació amb CREMASTER 'clèmaístecs/cremall's'; però semànticament sembla poc probable que CREMASTER hagi originat el NL *Cremal* ⁶⁰ (cf. *DECat* II, 1038b39-1040a6). J. F. C.